

Laura Madeleine

SKANDALO ATGARSIAI

Iš anglų kalbos vertė

Augustė Čebelytė-Matulevičienė

Sofoklis

VILNIUS, 2022

Nutolusiems draugams

*Sumaišysiu sau gėrimą iš žvaigždžių:
Didelių žvaigždžių spalvingais spygliais,
Mažų žvaigždžių rusvai raudonomis uodegomis,
Šaltų, tilių, žalsvų žvaigždžių.
Išplėšiu jas iš dangaus
Ir įsprausiu į seną sidabrinį puodelį
Kartu su šalta mano mylimojo panieka,
Kad mano gėrimą atmieštų ledu.*

Amy Lowell „Vintažinis“, 1914

Pirma dalis

„KRAUJAS IR SMĖLIS“

Sumaišykite šlakelį šviežiai spaustų raudonųjų apelsinų sulčių su lašeliu gero škotiško viskio. Šliūkstelėkite truputį vyšnių likerio ir saldaus itališko vermuto. Plakite tol, kol pasidarys šilta, o tada supilkite į kokteilių taurę. Jūsų laukia ypatinga patirtis.

„Kraujas ir smėlis“.

Šis pavadinimas mane persekioja. Nukelia atgal į tą naktį. Kaskart, kai skaitau šį receptą, mintyse nevalingai jį perrašau.

Jums reikės merginos, sunokusios it vaisius, ir vyro, stipraus tarsi likeris. Sumaišykite juos su salsvais, šleikščiais žodžiais ir šliūkstelėkite alkoholio. Poveikis neišvengiamas.

Svarbiausia sudedamoji dalis – škotiškas viskis. Jei tik atkėmšu butelį, kad ir koks brangus šis būtų, užuodžiu kraują.

Senjoro kraują. Jis tekėjo vyriškio pasmakre ir kapsėjo ant rausvo gėlėto kilimo – lauktuvių iš Madrido. Lašeliai trumpam sužioruodavo ant šviesių rožių, tada susigerdavo į šerelius nelyg smėlį. Senjoro žvilgsnis buvo įsmeigtas į kambario kampą. Ten stovėjo ji, apsilikusi dailia suknele, dabar visa nutaškyta, ir rankoje gniaužė nudaužto butelio kaklelį. Dantytas kraštas tamsavo nuo kraujo, šis varvėjo į škotiško viskio balutę jai po kojomis tarsi actas į aliejų.

Būčiau turėjusi apsigręžti ant kulno ir sušukti, persisverti per langą ir pranešti kieme susirinkusiems svečiams apie žmogžudystę. Bet nieko nepadariau. Dėl to ir prisiviriau košės. Dėl to atsidūriau čia.

Kraujas – visų mano kančių kaltininkas. Nuo pat vaikystės girdėjau, kad kraujas, almantis mano venomis, – turtuolių ir vargšų – niekadės neturėjo sumišti, niekadės neturėjo susilieti į viena, niekadės neturėjo įkvėpti man gyvybės. Kai kurie mūsų klientai, pavyzdžiui, senjoras Ramonas Velesas del Olmas, nukraujavęs ant kilimo, vadindavo mane mišrūne. Dauguma merginų jam antrindavo, tik dažniausiai man už nugaros.

Joms buvo nei šilta, nei šalta. Jos žinojo, iš kur kilusios. Tik aš – ne. Vieninteliai mano namai buvo smuklė. Tikriausiai dėl to ir daviau sau pavardę pagal smuklės pavadinimą. Del Potro pavardę.

Smuklė „Del Potro“ buvo įsikūrusi nedidelės aikštės pašonėje. Anksčiau, senų senovėje, čia vykdavo arklių mugė. Tą pasaulį – aikštę ir jos fontaną su gūrančiu akmeniniu arkliu bei čerpėmis klotus stogus, besibadydavusius, besistumdydavusius ir greičiausiai nuvedavusius kates prie upės, – pažinojau geriausiai. Išmaniau tuos stogus, gatves ir seniausią Kordobos smuklę tarsi savo pačios kūno linkius.

Manau, kad ten gimiau ar buvau palikta vos gimusi. Sueižėjusio tinko smuklės sienos sugėrė naujagimio verksmą. Vėjelis, prasiskverbdavęs pro langų plyšius, malšindavo mano karštines, medinių lentų braškėjimas prilygdavo tyliai močiutės lopšinei, o lovos spyruoklių girgždėjimas ir vyrų knarkimas buvo garsai, lydėję mane visą vaikystę.

Vienintelė, gyvenusi smuklėje ilgiau nei aš, buvo motušė Morales. Kartą drįsau jos paklausti, ar ji yra mano mama. Moteris nužvelgė mane su tokia panieka, kad išsyk supratau: manęs nenorėjo jokie žmonės – jokia motina, joks tėvas, jokia šeima. Buvau tik dar vienas smuklės baldas, tik dar viena katė, gimusi ir mirusi arklidžių šiene.

Kartais nerimauju, kad visos tos šnekos apie smuklę užtrauks man bėdų. Bet dabar, po viso to, kas nutiko, ji atrodo

tokia maža, tokia tolima. Niekados negrišiu į Kordobą. Be to, jūs jau žinote, kad vyriškį nužudžiau ne *aš*.

Nukentėti galiu nuo to, kas įvyko paskui. Bet vienintelio kito žmogaus, galėjusio papasakoti visą istoriją, nebėra. Jaučiu, kad paslaptį saugojau pakankamai ilgai. Skandinau ją kokteilių liūne ir kišau po kėsneliais, paliktais ant sidabrinių lėkščių. Pridengiau ją baltu šilku, nors audinys buvo plonytis ir perregimas. Laikiau liežuvį už dantų. Tylos įžadai truko penkiasdešimt metų. Net jis nebūtų galėjęs prašyti daugiau.

Aišku, jei būtų paprašęs, veikiausiai būčiau nusileidusi. Bet jo nebėra, tiesa?

Tikriausiai tylos jau gana. Tikriausiai atėjo metas papasakoti.

Šiaip ar taip, jau pradėjau.

Tanžeras

1978-ųjų liepa

– Jūs tikras, kad tai viskas? Daugiau *rien*¹? Adresuota Haketui. H-A-K...

Vyriškis užtikrintai it metronomas papurtė galvą.

– *Non*.²

– Tikrai? *Vous êtes sur*?³

– *Oui, monsieur*.⁴

Semas nunarino galvą ir įsistebeilijo į suraižytą medinį stalviršį. Vestibiulyje buvo tamsu ir tvanku, jis skendėjo cigarečių dūmuose, erzino aitrus marihuanos suktinių tvaikas. Dėl to darėsi sunku susikaupti ir galvoti. Jis neturėjo pinigų kyšiui, o jei ir turėtų, nenorėtų jo duoti. Niekad anksčiau neprireikė, juolab dėl laiško. Jis nudelbė žvilgsnį į savo rankas. Jos buvo nešvarios, išvagotos nuo karščio išpampusių venų. Vienas rankogalis išteptas derva, matyt, perbraukė paplūdimyje kokią nors valtį ar turėklą.

– *S'il vous plaît*⁵, – dar sykį kreipėsi į vyrą už langelio, – ar negalėtumėte dar kartą patikrinti? Haketui, Samueliui? Tikrai turėtų būti.

¹ Niekio (pranc.). (Čia ir toliau – vert. past.)

² Ne. (Pranc.)

³ Jūs įsitikinęs? (Pranc.)

⁴ Taip, pone. (Pranc.)

⁵ Prašau (pranc.).

Vyriškio akyse plykstelėjo irzulys ir sumišimas. Jis grįžtelėjo per petį ir šuktelėjo kitiems paštininkams, sėdintiems už medinių lentynėlių laiškams rūšiuoti. Semas laukė. Darbuotojas pasisuko aptarnauti kito kliento ir netrukus kibo į šūsnį popierių. Pašte knibždėte knibždėjo žmonių, kaip visada. Net jei ateidavai anksti ryte, rasdavai darbuotojus įsitempusius ir spėjusius pavargti. Jis užsikvėpė ant stalviršio ir juto, kaip sprandu rieda prakaito lašeliai. Virš galvos užė elektrinis ventiliatorius, nepajėgiantis atvėsinti oro. Apsidairęs pastebėjo vyrą, vilkintį ilgą dryžuotą tuniką. Šis sukosi cigaretę.

– Aket?

Kažkas vis kartojo ir kartojo šį žodį, kol jis susigriebė, kad tai jo pavardė, iškraipyta ir netekusi kelių raidžių. Paštininkas laikė mažą melsvą vokelį.

– Taip! – Jis pašoko taip staiga, kad vyras su tunika net krūptelėjo. – Taip, Haketas, tai aš.

Laiškas buvo lengvas ir plonytis it kalkinis popierius. Tikras stebuklas, kad sėkmingai įveikė platųjį vandenyną. Jis pajėjo į šalį, perplėšė raudonais ir mėlynais dryželiais išmargintus kraštus ir atsargiai išlankstė voka, kad ant žemės neišslystų...

Niekas. Viduje buvo tik oro paštu siųsti skirtas lapas, stambiu tušinuku priraitytas motinos raidžių.

– *Monsieur*, – kreipėsi. – Ar tikrai?..

Ūmai prieš akis sušmėžavo žodis, išryškėjo A smailė, vėliau l ir k kilpos.

„Atleisk.“

Jis sučiaupė lūpas. Šiaip ar taip, niekas jo neišgirdo.

Paštas buvo įsikūręs naujoje miesto dalyje, paskendusioje dulksėse ir motociklų bei restoranų virtuvių dūmuose, žilpinančioje akis gausybe šviesų. Jis šmurkstelėjo į tarpdurio šešėlį.

Mudu su tavo tėvu nusprendėme. Padengsime kelionės išlaidas. Nupirksime tau bilietą namo ir pasirūpinsime, kad galėtum atsiimti jį iš geros reputacijos agentūros. Bet pinigų nebesiūsim. Atleisk, Semai, taip bus geriau. Pripažink, kad ilgai piktnaudžiavai mūsų nuolankumu.

Jis nesivargino skaityti iki pabaigos, tik probėgšmais permetė akimis. Buvo rašoma apie atostogas Keip Kode, naują Stiveno biurą ir galimybę įsidarbinti vietinėje spaustuvėje. Galėjo įsivaizduoti motiną, sėdinčią prie kosmetinio stalelio, padoriai sukryžiuosią šlepetėmis apautas pėdas, uoliai spaudžiančią kiekvieną raidę į gležną popierių, ir kitame kilimo gale burzgiantį televizorių bei tėvą, nepaleidžiantį iš lūpų pypkės. Jis nerūpestingai suglamžė laišką ir subruko į marškinių kišenę šalia tuščio cigarečių pakelio.

Kai žengė atgal ant šaligatvio, saulė žiebė galvon it aliuminio plokštė. Dar nebuvo nė vienuolikos, o šitaip kepinu. Kulniavo nunarinęs galvą, mat nebeturėjo saulės akinių, pirktų Londone. Įkeitė juos pas Abdelhamidą, kad išgalėtų sumokėti praėjusios savaitės nuomą. Jis prisimerkė jausdamas, kaip artinasi galvos skausmas. Tikriausiai dėl to kaltas troškulys, karštis, triukšmas ir suvokimas, kad jam neabejotinai rieta.

Nusikeikė ir paspyrė tuščią skardinę. Iš jos kliūstelėjęs lipnus skystis aptaškė espadriles. Jis vėl išplūdo likimą, pro šalįėjusi moteris dėbtelėjo į jį mažumėlę pasibjaurėjusi ir dar standžiau susiveržė plaukus dengiantį šalį.

Semas pasuko Pastero prospekto kryptimi. Tai buvo ne-lyg miesto širdis, kurioje tvenkėsi visas šurmulys, sklindantis nuo prieplaukos, supantis Didįjį turgų, galop prasiskverbiantis pro gynybinių vartų arkas ir suplūstantis atgal į įlanką. Ten plūduriavo laivai, panašūs į balto popieriaus gniūžtes, nusviestas ant pilkšvai mėlyno fono.

Kamuojamas galvos skausmo, kuris saulėkaitoje tik stiprėjo, pasiekė prospekto pabaigą, metėsi skersai kelio ir liuoktelėjo į kitą gatvės pusę, vengdamas taksi automobilio, kaip tik tą akimirką atsiplėšusio nuo bortelio. Atsidūręs „Gran Café de Paris“ stoginės šešėlyje su palengvėjimu atsikvėpė.

Šioje kavinėje visados nusiramindavo, o dėl kamštinių sienų ir ruda oda apmuštų suolų jausdavosi it būtų nusikėlęs penkiasdešimt metų atgal. Semas atsisėdo prieš veidrodį, kad galėtų vogčiomis stebėti, kas ateina ir išeina. Viduje buvo šiek tiek vėsiau, sklandė malonus lankytojų bubenimas, kavos, cigarečių aromatas. Jis giliai įkvėpė, kad įtraukų į plaučius bent dalelę ore tvyrančio nikotino. Nors buvo nepakeliamai karšta, padavėjai mikliai sukiojosi tarp staliukų ir vilkėjo tradicines raudonas livrėjas.

– Kavos, *šukran*¹, – iš įpročio užsisakė ir beregint pasigailėjo. Jo pilvas tuščias, todėl kava sukels rūgštį, be to, sustiprins galvos sopolį. Bet padavėjas jau nuėjo. O, kad išgėrus šalto alaus. Vargu ar išdegs. Alkoholio barai tokią valandą dar nedirba, o ir šiaip...

Jis iškraptė iš kišenių, pažėrė ant stalo ir suskaičiavo likusius dirhamus. Dvidešimt devyni. Už nuomą teks atseikėti dvidešimt penkis. Iš pradžių atrodė pigu. O dabar sumokėjus vos užtekdavo maistui.

Jam atnešė kavą. Kišenė lengvesnė dar vienu dirhamu. Jis nugurkė kartu atneštą vandenį ir pradėjo versti į stiklinę cukrų. Tris kubelius, keturis. Kad nė vienas grašis nenueitų perniek.

„Pinigų nebesiušim.“ Dvidešimt devyni dirhamai. Reikės vengti ponios Saros, kad ir kas nutiktų. Praėjusią savaitę ji varstė jį įtariu žvilgsniu, turbūt jos nerimas augo sulig

¹ Ačiū (arab.).

kiekviena diena. Maišydamas cukrų galvojo apie jam likusį turtą. Vieni nuskurę marškiniai. Apatiniai ir džinsai, kuriuos vilki dabar. Keli bulvariniai skaitalai užlankstytais kamučiais, pernelyg lėkšti, kad būtų ko nors verti. Tvirtos odos auliniai batai, kuriuos prieš keletą metų padovanojo tėvai. Gal pamėginti juos įkeisti? Ak, ne, vienas jų prašapo per peštynes Kadiso paplūdimyje. Jis nudelbė akis į stiklinę. Turėjo tik vieną vienintelį daiktą, iš kurio galėjo šį tą uždirbti, bet vien nuo minties, kad teks palikti jį medinos labirintuose, gniaužė širdį. Deja, reikėjo rinktis – parduoti paskutinę brangenybę ar ruoštis namo, o ten visai netroško.

Gurkštelėjo kavos. Ši buvo šleikščiai saldi.

Priešais jį sėdėjo du prašmatniai apsitaisę senukai, jie gardžiavosi pyragėliais. Atsargiai vyniojo popierių ir gėrėjosi sviestiniais sluoksniuotos tešlos skanėstais. Semas nepajėgė sutvardyti šypsenos. Prisiminė matęs juos anksčiau. Jie dažnai susitikdavo „Gran Café de Paris“, užsisakydavo kavos, desertų ir aptarinėdavo senus gerus laikus.

Jis nustojo apsimetinėti, kad gali gerti tą salsvą birzgala, ir atsilošė. Apsidairęs nutarė, kad yra vienintelis amerikietis visoje kavinėje. Veidrodžio atspindyje buvo matyti užimti staliukai, lankytojų pakaušiai, bet visi, išskyrus tuodu senukus, atrodė čionykščiai, kalbėjo prancūziškai ar vietine daridžos tarme. Prieš atvykdamas į Tanžerą įsivaizdavo, kad jo amžiaus jaunuoliai dienų dienas kiurkso kavinėse, šnekučiuojasi, stebi gyvenimą, verdantį gatvėse, o naktimis geria, susėdę ant namo stogo ir nusvarinę kojas į vidinį kiemą rūko marihuaną, mylisi ir kuria, mėgaujasi pigiu pragyvenimu bei laisve. Buvo prisiklausęs įvairiausių istorijų, kaip vos prieš keletą metų atvykėliai nakvodavo gatvėse, susisupę į dryžuotas antklodes, gamindavo tadžiną ant nešiojamų viryklių ir prausdavosi fontanuose, kitaip tariant, beveik neišleisdavo nė cento.

Bet tie laikai praėjo. Jis užsivertė stiklinę, vienu ypu nugarukė kavą, nevalingai nusiviepė ir pakilo eiti. Dvidešimt aštuoni dirhamai. Galbūt ponias Sara leis sumokėti už pusę savaitės ir duos laiko ką nors sugalvoti. Jis nusiteikė karščio pliūpsniui ir buvo bežengias pro duris, kai staiga pasigirdo balsas ir žodžiai patraukė jo dėmesį:

– *Mais!*, žiūrėkit, *c'est suffit*², argi ne? Štai!

Žmogus kalbėjo prancūziškai su ryškiu britišku akcentu. Semas grįžtelėjo atgal į kavinę ir tolimajame kampe pastebėjo vieną iš jaunesnių padavėjų, palinkusį virš vyruko su šviesių plaukų kupeta. Apimtas nenumaldomo smalsumo pasitraukė nuo durų ir dėjosi nė neketinęs išeiti.

– Negaliu patikėti, – tęsė susijaudinęs balsas, – kad tiek nepakanka. Reikalauju pakviesti vadybininką!

Apėjęs vaizdą gožiančius suolus Semas galėjo išžiūrėti atidžiau. Vyrukas buvo jaunas, apsipylęs prakaitu, vilkėjo šviesų languotą švarką, ryšėjo kaklaraištį. „Naujokas“, – šaukte šaukė blyškus veidas ir tviskantys odiniai bateliai. Po kelių akimirkų judviejų žvilgsniai susidūrė.

– Ak! – Jis pašoko iš vietos. – Atleiskite, ar tik nebūsime anglakalbis?

Semas stengėsi tvardytis, kad neimtų žibinti dantimis.

– Dar ir kaip, – atsakė ir dirstelėjo į padavėją. – Kas nutiko?

Vyriškiai prabilo vienu metu, padavėjas rodė į tuščią kavos stiklinaitę ir susierzinęs šūkčiojo daridžos tarme, o jaunuolis mosikavo pinigine.

– Protu nesuvokiama! – rėkė. – Negaliu patikėti, kad keli lašai kavos kainuoja daugiau nei penkiasdešimt dirhamų. Jis bando mane apmauti!

¹ Bet (pranc.).

² Tiek pakanka (pranc.).

Semas negalėjo atplėšti akių nuo banknotų prikimštos piniginės. Vaikinas mosikavo penkiasdešimties dirhamų kupiūra tarytum nosinaite. Nieko nuostabaus, kad padavėjas atrodė kaip reikiant sudirgęs.

– Visai ne, – pasakė Semas ir kilstelėjo ranką, leisdamas suprasti, kad tuojau viską išspręs. – Kava kainuoja vieną dirhamą. – Jis dūrė pirštu į banknotą. – Padavėjas bando paaiškinti, kad nesukrapštys gražos. Ne jau neturite smulčiau?

Jaunuolis išraudo kaip burokas.

– Ak. – Nudelbė akis į kupiūrą rankoje. – Tai kodėl iškart taip nesakė? Suprantu prancūziškai. Būtume galėję susikalbėti. Argi marokiečiai nemoka prancūziškai?

Semas gūžtelėjo pečiais.

– Daugiau kalba ispaniškai. Tai kaip, ar turėsite smulčiau?

– Ką? Ak. Ne, neturiu. Tik taip. Matote, aš ką tik iš banko. – Jis stebeilijo į piniginę, tarsi laukdamas, kol iš niekur nieko pasipils monetos. – Svarų tikriausiai nepriima?

Semas nusiviepe. Jau gailėjosi, kad priėjo, bet ta piniginė taip masino...

– Tiek to, – tarė ir sužvejojo kišenėje keletą santimų. – Leiskite, sumokėsiu.

– Ne, negaliu...

Jaunuolis mėgino priešintis, bet Semas barkstelėjo monetą padavėjui ant padėklo. Darbuotojas linktelėjo ir nuėjo, o tada užvertė akis ir šuktelėjo kolegai virtuvėje.

– Labai gražiai pasielgėte, – pasakė vaikinas ir čiupo odinį lagaminėlį, tarsi skubėtų kuo greičiau iš čia nešdintis. – Norėčiau gražinti.

– Tai tik dirhamas, – sumurmėjo Semas.

„Dvidešimt septyni“, – niūriai pagalvojo.

– Na ir kas? Tučtuojau atlyginsiu skolą, tik palydėkite mane iki viešbučio. Jis gatvės gale. Neabejoju, kad galės pasmulkinti.